

שמע"י ואבטליון שמאי והלל ותמידיהם, והרי יש גם בזה הוראה על חבור חכמה עם מלכות כי תורה שבעל פה מלכות וחכמה התורה חכמה וכל זה ה"י משום הגברות הכנין על ארץ ישראל והוראה פך השמן היתה נראה על ההנהגה מעכשיו מלכות ישראל על ארץ ישראל ואור זה ממשיך גם הבחינה של אור חכמי ישראל בתורה שבעל פה. וכמדומה שאחר שמעון הצדיק התחילה תקופת התנאים שעיקר תלמודם ה"י תורה שבעל פה בחינת אבא יסד ברתא.

גלות יון בארץ ישראל

בענין חמש גלויות שנרמזו בפסוקי התורה כמו שדרשו חז"ל עה"פ והארץ היתה תהו וכן עה"פ והנה אימה חשיכה האמורה בכרית בין הבתרים מצינו שגלות יון היתה אחרת מכל שאר הארבע גלויות שהגלות היתה בחוץ לארץ ישראל והם גלות מצרים, גלות בבל, גלות מדי, גלות אדום. יוצא מכולם גלות יון שהיתה בארץ ישראל. ובפשוטו משמע כי מה שכל הגלויות היו מחוץ לארץ ישראל יש לומר משום שבארץ ישראל עצמה לא שייך לעולם גלות כי עצם היות כלל ישראל בארץ ישראל ששם הקב"ה אוה למושב לו לא ה"י שייך עול גלות ולכן היו מוכרחים לגרשם למצרים ולבבל ולאדום. ויצא מכלל זה גלות יון שהיתה גם בהיותם בארץ ישראל שלטו עליהם מלכי יון ולא רק עליהם ולא רק על ארץ ישראל אלא גם על המקדש, ומשמע שיש סיבה מיוחדת לגלות יון שיכולה להיות גם בארץ ישראל. ולכאורה משמע שחלוקה גלות זו מכל הגלויות בעצם מהותה כי כל הגלויות היו בעיקר על ירושת ארץ ישראל כמו גלות מצרים שעכבה את כלל ישראל מהבטחת הירושה שלהם. וכן הוא בגלות בבל שגירשו אותם מבעלות ארץ ישראל וכן מדי שרצו להשמידם כדי שלא יעלו לארץ

ה"י קודם. כי היו תחת מלכות ין ובעצמם לא ה"י להם מלכות.

ולאור ביאור זה נביין ענין הנס של פך השמן שנשאר בטהרתו ונעשה בו נס שדלק שמונה ימים שיש בזה הוראה על עצם הנס שנעשה כאן. דלפי המבואר שליטת היונים על ארץ ישראל הוא גם בעצם המלכות ואשר זה הביא קנאת כה"ג שהוא בחכמה וכמו שנאמר ה' בחכמה יסד ארץ. וכן נרמז כל זה בפך השמן, דהנה שמן הוא בחכמה כידוע, אמנם הכלי שה"י בו השמן נקרא פך השמן עה"כ ג"י מלכות, והרי שיש בפך שמין שני דבריקם מלכות של פך השמן והשמן שהוא חכמה ויש בזה גופו הוראה של אבא יסד ברתא וה' בחכמה יסד ארץ. ולאור זה מבואר שפיר גדרו של מלחמת הכהנים בחינת חכמה על ארץ ישראל בחינת מלכות, ואשר לפי זה מתבאר מה שבעל הנסים מבואר עיקר הנס של התגברות כהנים של מלכות יון בארץ ישראל ואילו המצוה המעשית בחג זה היא הדלקת המנורה, ולפי המבואר זה דבר אחד כי התגברותם היא הבחינה של אבא כהנים יסד ברתא ארץ ישראל ועל זה יש ההוראה של נס פך השמן שמשמעותו חכמה הוא השמן עם פך השמן ג"י מלכות וזה עיקר המצוה המעשית שיש בחנוכה כי החג זה מאירה הבחינה של ה' בחכמה יסד ארץ.

ואשר בזה מבואר ג"כ שאז חזרה מלכות לישראל והם הכהנים גדולים שהיו מלכי ישראל ולכאורה מה ענינם למלכות, אמנם כיון שזו היתה מלחמתם כל גלו ארץ ישראל והנס ה"י בפך השמן שמורה על אבא יסד ברתא ממילא הבינו שהם צריכים לקחת המלכות כיון שהם כה"ג בחינה חכמה ושולטים על ארץ ישראל שהיא בחינת מלכות. וכן הוא לשון הרמב"ם וחזרה מלכות לישראל יתר על מאתים שנה. ולולא דמסתפינא נראה לומר שאור התורה שבעל פה נתגברה יותר בתקופה של אחר נס חנוכה שהרי גדולי התנאים היו אז

הדורות כידוע. ומשמע כי הגילוי של תורה הנסתר התחילה להאיר אז אחר גלות יון שהיתה חכמה יונית וכנגד זה האירה חכמת התורה. וזה הענין שהתג הוא שמונה ימים שמורה שזה מעל הטבע כלומר תורת הנגלה היא בבחינת טבע ותורת הנסתר היא היא שמינית היא ספירת ההוד כידוע וכמו שכתב בעל הטורים עה"פ ונתתה מהוודך עליו על יהושע מהוודך בגימטריא הסוד. לומר לך שמסר לו סוד המרכבה ומעשה בראשית. וכן מבואר באריז"ל כי חנוכה כנצח ופורים בהוד שיש בזה הוראה כי עיקר המלחמה היתה נגד חלק התורה שבהוד מעשה בראשית ומעשה מרכבה שכנגד זה ה' עיקר קלי' יון. ובזה מיושב למה קבעו חג זה שמונה ימים והרי הנס ה' רק שבעה ימים, אלא לרמוז בזה כי עיקר הנס ה' כנגד ספירת ההוד שהיא שמינית והיא המקור של מעשה בראשית ומעשה מרכבה שכנגד זה באה קליפת יון.

ובזה יש להבין מה שכתב הרמב"ם שאחר הנצחון על יון חזרה מלכות לישראל יתר על מאתיים שנה, והנה הלשון חזרה אין הכוונה על מה שהי' בבית שני קודם שהרי לא היתה מלוכה בישראל אז, אמנם הכוונה כי עיקר ענינה של תורת הנסתר הוא בנין המלכות כידוע שעיקר שבה"כ ה' במלכות, וזו הכוונה חזרה מלכות לישראל יתר על מאתיים שנה כי התגברות על יון הביאה חלקי תורה שהיו בהעלם כידוע, ואשר דוקא עתה אחר נצחון על יון נתחדש מה שלא הי' קדם גלות יון שלא היתה מלכות לישראל ועכשיו נתחדש הענין ומבואר שדוקא מה שרצו מלכות יון לא להגלות את ישראל כדי שלא יצאו עם אורות חדשים משם כמו מצרים ובבל, הרי דוקא היותם בארץ ישראל ומפלתם שם הביאה מלכות לישראל תיקון המלכות שכאמור זה נרמו בהדלקת נרות חנוכה שמונה ימים למטה מעשרה כנגד ההוד, וכאמור במזמור מעוז צור ישועתי בני בינה ימי שמונה קבעו

ישראל, וכן אדום שגרשו את ישראל מארצם. ומבואר שהי' זה כנגד מה שדרשו חז"ל בריש התורה מה טעם התחילה מבראשית שלא יאמרו האומות גזלנים אתם. ועצם הגירושין משם היתה כנגד מה שנאמר בתחילת הכריאה שהקב"ה ברא העולם עבור ישראל והוא נתן להם אם הארץ. יצאה מזה גלות יון שלא באו לגרשם מארץ ישראל ועיקר רצונם הי' כנגד תורת ישראל כמו שגזרו כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל. יוצא מזה גלות יון שעיקר הרצון שלהם הי' נגד התורה ונגד עבודת המקדש המיוחדת לכלל ישראל. ולכן גזרו בעיקר על ענינים מיוחדים של כלל ישראל חודש שהוא שורש המועדים שהם זכר ליציאת מצרים וכן מילה שהיא אות מיוחדת על כלל ישראל ושבת שהוא יום שבתון לכלל ישראל.

ונראה הביאור בזה כי חכמי יון התכוונו כי מכל גלות של כלל ישראל אם אמנם שהי' להם צר ומצוק אבל אחר זה יצאו ברווחים גדולים מן הגלות, גלות מצרים המשיכה להם תורה שבכתב שלפי דברי המגלה עמוקות היו אותיותיה בשבי מצרים, גלות בבל ומדי הביא להם תורה שבעל פה שקבלו ברצון וגם זה משום שהיו אותיותי' בשבי הגלויות, והבינו היונים כי אם ילכו ישראל בגלות בארץ יון הרי שאותיות תורת הנסתר תבא עמהם כצאתם מן הגלות. ולכן נתחכמו שישארו בארץ ישראל ויגזרו עליהם גזירת קשות להשכיחם מתורתך כי חששו שאם ילמדו תורה באר"י תחת שעבוד יון ימשכו אליהם חלקי התורה שהם תחת שלטון יון. אמנם בזה שהחשמונאים נלחמו עמהם וגברו עליהם הועילו בזה לא רק להתזיר עטרת התורה ליושנה אלא על ידי שליטתם עליהם ינקו מהם כל אותם אורות של תורה שהי' שם בגלות. ובזה מובן למה זה בא על ידי שבט לוי שהם היו מוסרי התורה בכל

תורה שבכתב במצרים ואורות תורה שבעל פה בבבל, וביציאת ישראל ממצרים הוציאו מהגלות אורות תורה שבכתב שזה קבלו ברצון בהר סיני, ואורות תורה שבעל פה הוציאו מגלות בבל ששם קבלוהו ברצון. ונראה לבאר שגם בגלות יון היתה בחינה מיוחדת של תורה שהיתה בהעלם עד הכניעת מלכות יון.

דהנה הארז"ל מבאר בענין חמש גלויות שהיו קומה שלימה כנגד קומת הקדושה, מצרים הכתר, בבל הראש. מדי הזרועות, יון הגוף, אדום וישמעאל הרגלים. אמנם בכונות חנוכה מבואר בענין ויגע בכך ירכו כי יון בחינת ההוד ולכן מצות נר חנוכה להניח בשמאל הפתח משום שתרוייהו בהוד יעו"ש. ומבואר שיש שני בחינות בחנוכה אחת בחינת הגוף והשנית בחינת ההוד ויש לבאר שני בחינות אלו מה ענינם. ואשר נראה בזה דהנה בין כלי המקדש מצינו כי הארון שבו הלוחות מאיר משם אור התורה וכמו שנאמר כי מציון תצא תורה. ועוד מצינו בחז"ל הרוצה להחכים ידרים וסימנך מגורה בדרום, ויש באר משמעות שדני המקורות של תורה הארון עם הלוחות בפנים והמגורה בהיכל. ואשר מוכרח מזה שיש שני בחינות האחד הבנת התורה הנגלית שאור זה נובע מהלוחות שהם אותיות התורה שבכתב ושבעל פה, ואור המגורה ממשך אור פנימיות התורה. שבחינה זו נקראת אור שהוא לעילא מאותיות. והם שני בחינות נפרדות, ולכן הארון אין לו זמן מיוחד והמגורה עיקר אורה כלילה שהוא זמן חושך שמאירה את האור של התורה הנגלית.

ויש לומר שהן שני הבחינות של גות יון שהן נגד שני הבחינות של תורה בין כנגד התורה הנגלית שזה בחינת גוף התורה בין כנגד אור התורה הפנימית ששם היא בינת ההוד וכמו שמצינו בענין מה שנאמר למשה רבנו על יהודע והנתת מהדך עליו כתב בעל הטור מהודך גיק הסוד לדדמו

לחנוכה, הם המבינים סודות התורה קבעו שמונה ימים.

ולכאורה יש בזה עוד לימוד שמשמע שיש הבדל בין תורה שבכתב ובעל פה לבין תורת סתרי תורה, שהרי לפי דברי מג"ע תורה שבכתב ותורה שבע"פ הי' בהעלם במצרים ובבל, אמנם תורת ההוד שהיא סודות התורה שהי' בהעלם עד אז והגיע זמנם להתגלות לא הי' זה גלות של תורה במקום של יון, כי אור סודות התורה אינו יכול להיות אלא בארץ ישראל אלא שבזה ששלטו בארץ ישראל הי' זה היכי תמצי של גלות סודות התורה שהגיע זמנם להתגלות כי היו עד אז בהעלם וכללא הוא כי אורות סודות התורה אינה יכולים להאיר אלא בארץ ישראל לכן באו היונים לשלוט בארץ ישראל שעל ידי זה לא יוכלו אורות אלו להתגלות. ובזה שהתגברו עליהם יצאו אורות התורה לגילוי. וזו היתה ההוראה של נס פך השמן שמורה על חכמה, שעד עתה שדלקה בלא נס עדיין לא הי' זמן הגילוי של סודות התורה, ועתה שדלק על ידי נס מורה זה כי הגיע הזמן של גילוי סודות התורה. ותמצא כי ענין הנס של שמונה ימים ולא שבעה כמו כל המועדים מורה על ההוד שהיא ספירה השמינית ושם כמבואר שורש סתרי תורה כדברי בעה"ט שהבאנו, וזו הסיבה שהנס הי' שמונה ימים לגלות הנס כלומר מה שהאיר עתה אור סתרי תורה שעד עתה הי' בהעלם. וכמו שמבואר שחזרה מלכות לישראל אף שגם עד עתה לא הי' מלכות ובהכרח שזה בא משום הגילוי של סתרי תורה שהגיע זמנו עתה. שעיקר ענינה הוא כמבואר בנין המלכות שבזה נעשה ההעלם כידוע.

אור התורה בגלות יון

במגלה עמוקות כתב בענין גלות מצרים וגלות בבל, דעל ידי חטאי הדורות הקודמים נפלו אורות התורה בגלות אותיות